

Voľby

Voľby sú pravidelne opakujúci sa proces, kde si ľudia volia svojich zástupcov na zastávanie verejných funkcií.

Funkcia volieb

Občania si vo voľbách volia svojich zástupcov, ktorí ich budú reprezentovať určité volebné obdobie. Voľby sa konajú aj inde ako v politickom svete a to napríklad v náboženskom svete pri voľbe pápeža alebo v športovom svete pri voľbe funkcionára futbalového klubu.

Fázy volebného procesu

1. **Organizačno- prípravná fáza**- začína sa vyhlásením volieb, prebieha volebnou kampaňou politických kandidátov alebo politických strán, končí sa prípravou na hlasovanie
2. **Hlasovanie**- začína sa prípravou na hlasovanie, prebieha samotným hlasovaním a končí sa uzavretím volebnej miestnosti
3. **Zisťovanie volebných výsledkov a pridelovanie mandátov** – začína sa uzavretím volebnej miestnosti, prebieha sčítaním hlasov a končí sa pridelovaním politických mandátov

Rozdelenie volieb

Typy volieb

- A) **Klasické voľby**- konajú sa v presne stanovených lehotách podľa volebného zákona
- B) **Mimoriadne voľby**- tam patria najmä predčasné voľby, konajú sa v mimo stanovenej lehoty
- C) **Nové voľby**- uskutočňujú sa ak ústavný súd vo svojom náleze nájde neplatnosť volieb
- D) **Doplňujúce voľby**- uskutočňujú na obsadenie voľného miesta v mestskom zastupiteľstve
- E) **Celoštátne voľby**- tam patria parlamentné a prezidentské voľby, všetci občania daného štátu volia rovnakých kandidátov
- F) **Lokálne voľby**- tam patria komunálne voľby, nie všetci občania daného štátu volia rovnakých kandidátov

Rozdelenie volieb

Druhy volieb

- A) **Komunálne voľby**- sú to voľby do územnej samosprávy Slovenskej republiky, voliť môžu všetci slovenskí občania a cudzinci s trvalým pobytom v kraji, ktorí v deň volieb dosiahli najmenej 18 rokov.
- B) **Prezidentské voľby**- Prezidentom sa môže stať fyzická osoba, ktorá má najmenej 40 rokov, ktorý bol navrhnutý aspoň 15 poslancami NRSR alebo 15000 občanmi prostredníctvom petície.

Voľby sa uskutočňujú prostredníctvom najviac 2 kôl prezidentských volieb

Víťazný kandidát na prezidenta v prvom kole musí získať nadpolovičnú väčšinu hlasov. Ak žiadny z kandidátov nezíska nadpolovičnú väčšinu hlasov, tak do druhého kola postupujú 2 kandidáti na prezidenta.

Víťazný kandidát na prezidenta v druhom kole musí získať vyšší počet hlasov ako druhý kandidát

- C) **Parlamentné voľby**- jedná sa o voľby do NRSR. Vyhlasuje sa ich predseda NRSR do 90 dní do konania volieb. Ústavný súd SR má právo vyhlásiť neplatnosť týchto volieb a vtedy predseda NRSR má právo vyhlásiť nové voľby do 300 dní do konania volieb.
- D) **Nadnárodné voľby**- uskutočňujú sa v členských štátoch Európskej únie, tam patria voľby do Európskeho parlamentu

Zásady volieb

- A) **Zásada rovnosti**: všetci oprávnení voliči SR majú pri voľbách rovnaké podmienky
- B) **Zásada všeobecnosti**: ak občan dosiahne určitý vek má právo voliť a byť volený
- C) **Zásada tajnosti hlasovania**: volič má slobodné právo, komu dá svoj hlas
- D) **Princíp slobodných volieb**- tento princíp má voči ostatným princípom nadradené postavenie

Funkcie volieb

- A) **Legitimačná funkcia**- najvýznamnejšia funkcia volieb, víťazi volieb dostávajú moc na určité volebné obdobie
- B) **Voľby ako všeobecne akceptovaný prostriedok výberu politických elít**- vo voľbách sa rozhoduje jednak o ďalšom politickom smerovaní štátu, ale aj o výbere konkrétnych osôb do politických funkcií
- C) **Voľby ako procedúra pokojného riešenia konfliktov**- záujmy spoločnosti sa v štáte dostávajú do konfliktu, voľby sú v demokratickej spoločnosti prostriedkom na ich riešenie
- D) **Integračná a aktivizačná funkcia volieb**- úzko súvisí s funkciou pokojného riešenia konfliktov, účasťou vo voľbách volič vyjadruje zásadný súhlas s hodnotami, ktoré reprezentuje daný politický subjekt
- E) **Kontrolná funkcia volieb**- Voliči majú možnosť skontrolovať výsledky vládnucej väčšiny a rozhodnúť, či jej predlžia vládny mandát alebo pošlú ju do opozície

Registrácia voličov

Zásadný význam registrácie voličov spočíva v tom, že osoba, ktorá nie je zapísaná v zozname voličov nemôže voliť, inštitút voličských zoznamov je jeden z kľúčových organizačno-právnych prostriedkov, v ktorom sa garantuje aj všeobecnosť aj rovnosť volebného práva, voličské zoznamy sa vytvárajú z územného hľadiska

Prekážky volebného práva

- A) Odňatie resp. obmedzenie spôsobilosti na právne úkony
- B) Výkon trestu odňatia slobody
- C) Ochrana zdravia iných (osoby nachádzajúce sa v karanténe)

Volebné právo sa delí na:

- A) **Aktívne volebné právo**- právo voliť
- B) **Pasívne volebné právo**- právo byť volený

Obsah aktívneho volebného práva tvoria najmä:

1. Oprávnenie fyzickej osoby, aby bola uznaná za voliča
2. Oprávnenie fyzickej osoby, aby bol jeho hlas započítaný do výsledku volieb
3. Oprávnenie fyzickej osoby na slobodný výkon volebného práva
4. Oprávnenie fyzickej osoby na právnu a súdnu ochranu

Obsah pasívneho volebného práva tvoria najmä:

1. Oprávnenie fyzickej osoby stať sa kandidátom na politickú funkciu
2. Oprávnenie fyzickej osoby kandidovať
3. Oprávnenie fyzickej osoby na súdnu a právnu ochranu

Volební kandidáti alebo kandidujúca politická strana musia zaplatiť tzv. volebnú kauciu

Volebná kampaň je prostriedok kandidátov alebo kandidujúcej politickej strany usilovať o priazeň voliča rôznymi formami volebnej agitácie.

Medzi možnosťami rozdielneho legislatívno-technického prístupu k právnej regulácii volebnej matérie patrí:

- A) **Polylegálny**- je riadený viacerými volebnými zákonmi
- B) **Monolegálny** – je riadený 1 ústredným volebným zákonom

Typy volebných reforiem

- A) **Veľké reformy**- keď dôjde k zmene volebného systému
- B) **Malé reformy**- nedochádza k zmene volebného systému, ale menia sa jej základné pravidlá
- C) **Marginálne reformy**- nemajú bezprostredný vplyv na volebné správanie kľúčových adresátov volebnej legislatívy

Typy volebných systémov

Volebný systém pomerného zastúpenia

Väčšinový volebný systém spočíva v tom, že vyhráva ten volebný kandidát, ktorý dosiahne najväčší počet hlasov

Väčšinový systém sa delí na:

- A) Väčšinový volebný systém s relatívnou väčšinou-** vyhráva ten volebný kandidát, ktorý dosiahne najväčší počet hlasov v tom danom volebnom obvode
- B) Väčšinový volebný systém s absolútnou väčšinou-** vyhráva ten volebný kandidát, ktorý dosiahne nadpolovičnú výšku hlasov

Väčšinový volebný systém s absolútnou väčšinou sa delí na:

- **dvojkolový volebný systém s uzavretým druhým kolom-**
Do druhého kola postupujú dvaja najsilnejší kandidáti a v druhom kole zvíťazí ten kandidát, ktorý bude mať vyšší počet hlasov
- **dvojkolový volebný systém s čiastočne otvoreným druhým kolom:**
Do druhého kola postupujú viac ako dvaja kandidáti, ktorí v prvom kole získali zákonom ustanovený počet hlasov, v druhom kole kandidátovi stačí relatívna väčšina
- **dvojkolový volebný systém s otvoreným druhým kolom**
Do druhého kola môžu vstúpiť viacerí kandidáti, dokonca noví kandidáti, spravidla postačuje relatívna väčšina, prípadne sa zúži okruh postupujúcich do ďalšieho kola volieb alebo právo voľby prejde na parlament.

Zmiešané volebné systémy možno charakterizovať ako volebné systémy založené na kombinovaní pridelovania mandátov, kombinácia pomerového a väčšinového volebného systému.

Medzi druhy hlasovania patria:

- A) Alternatívne hlasovanie-** je špecifická forma väčšinového volebného systému s absolútnou väčšinou, kde sa na rozdiel od klasického hlasovania nekoná druhé kolo, ale koná sa tzv. preferenčné hlasovanie.

Alternatívne hlasovanie sa delí na:

- **systém s povinným alternatívnym hlasovaním-** volič je povinný zakrúžkovať preferencie u všetkých kandidátov, inak je jeho hlas neplatný.
- **systém nepovinného preferenčného hlasovania-** volič má právo si vybrať, či uplatní preferenčné hlasovanie
- **systém obmedzeného preferenčného hlasovania** – volič má k dispozícii obmedzený počet preferencií, ktoré ale musí využiť, inak je jeho hlas neplatný

B) Doplnkové hlasovanie-

Toto hlasovanie možno považovať za špecifickú formu väčšinového volebného systému s absolútnou väčšinou.

Uplatňuje sa v jednokomorových volebných obvodoch.

Do druhého kola postupujú kandidáti len s najvyšším počtom hlasov.

Volebná kvóta- predstavuje počet hlasov potrebných na získanie jedného mandátu

Prirodzená kvóta- sa vypočíta ako počet získaných hlasov/ počet pridelovaných mandátov

Druhy kandidátnych listín

- A) Prísne viazané kandidátne listiny-** volební kandidáti sú napísaní v presne stanovenom poradí určenom kandidujúcou stranou.
- B) Voľné kandidátne listiny**
Najflexibilnejší spôsob hlasovania, pri ktorom volič môže výrazným spôsobom personalizovať svoj výber a v zásade autonómne môže rozhodnúť, ktorá politická strana získa svoj hlas.
- C) Viazané kandidátne listiny-** predstavujú určitý medzistupeň medzi prísnou viazanou kandidátnou listinou a voľnou kandidátnou listinou.

Systém jedného prenosného hlasu

Uplatňuje sa v relatívne malých mandátových volebných obvodoch (3 až 5 mandátov).

Volič môže disponovať jedným hlasom, ale môže hlasovať aj preferenčne.

História volebného práva žien:

Starovek Rím- bolo spísané volebné právo, volebné právo počas histórie bolo potláčané rôznymi ideológiami

Rok 1848- Cady Stantonová a Lucretia Mottová zorganizovali v New Yorku prvý zjazd žien. Na tomto zjazde boli požiadavky žien o volebnom práve a rovnakých príležitostiach

Rok 1869- bola založená Národná asociácia za volebné právo

Rok 1893- Nový Zéland sa stal prvou krajinou s volebným právom aj pre ženy

7. marec 1906- Fínsko povolilo ženám voliť

Rok 1919- v Československu bol prijatý zákon o ženskom volebnom práve

Rok 1926- prvou ženskou ministerkou sa stala Fínka Miina Sillanpääová

Rok 1952- na pôde OSN bol prijatý Dohovor o politických právach žien

Rok 1984- Lichteštajnsko sa stalo poslednou európskou krajinou, kde bolo zavedené právo voliť ženám

Rok 2000- vo Fínsku bola zvolená prvá prezidentka na svete s menom Tarja Halonenová